Το Ξυπόλυτο Τάγμα – Μια αληθινή ιστορία της Κατοχής που έγινε ταινία

«Αν είχες γυρίσει αυτή την ταινία προτού γυρίσω εγώ τον "Κλέφτη των ποδηλάτων" τότε σήμερα θα ήσουν εσύ ο Ντε Σίκα!».

Βιτόριο Ντε Σίκα (προς τον Γκρεγκ Τάλλας, όταν είδε το 1955 το «Ξυπόλητο Τάγμα» στο Φεστιβάλ του Εδιμβούργου)

Το «Ξυπόλητο Τάγμα» είναι η αληθινή ιστορία 160 παιδιών, που η δράση τους πήρε διαστάσεις μύθου όταν διώχτηκαν από τα ορφανοτροφεία της Θεσσαλονίκης από τους Ναζί κατακτητές στα χρόνια της κατοχής του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Οι Γερμανοί αδειάζουν τα δημόσια κτίρια και τα επιτάσσουν. Ανάμεσα σε αυτά τα κτίρια είναι και αρκετά ορφανοτροφεία. Τα ορφανά πετάγονται στο δρόμο. Μια ομάδα, απ' αυτά τα ορφανά, για να επιβιώσουν, παίρνουν τη ζωή τους στα χέρια τους. Οργανώνονται σαν μυστικός «στρατός», με ιεραρχία και πειθαρχία. Μόνα τους συγκροτούν ομάδες κρούσης και βοήθειας. Πηγή για την τροφοδοσία τους είναι τα γερμανικά καμιόνια που κουβαλάνε ψωμί και τρόφιμα και οι μαυραγορίτες. Τα κλεμμένα μοιράζονται στα ορφανά, αλλά και σε άλλους κατοίκους της Θεσσαλονίκης που είχαν ανάγκες.

Τα παιδιά του «Ξυπόλυτου Τάγματος» έμειναν στην ιστορία σαν «σαλταδόροι». Ο θρύλος λέει, πως πέρα από την αρωγή που παρείχαν στο κόσμο, κατάφερναν με την εξυπνάδα και το κουράγιο τους να βοηθούν την Αντίσταση, βρίσκοντας τρόπους να φυγαδεύουν στη Μέση Ανατολή Έλληνες, Αμερικάνους και Εγγλέζους αξιωματικούς, με σκοπό να ενωθούν με τους εκεί συμμαχικούς στρατούς.

Στα τέλη της δεκαετίας του ΄40, βρισκόταν στην Αμερική ο ηθοποιός του Κρατικού Θεάτρου Νίκος Κατσιώτης, ο οποίος συζητώντας με τον Γκρεγκ Τάλλας

(Γρηγόρης Θαλασσινός) του διηγήθηκε πως την ημέρα που η Θεσσαλονίκη γιόρταζε την απελευθέρωσή της, τον Νοέμβριο του 1944, στο τέλος της διαδήλωσης ακολουθούσε ένα τσούρμο από κουρελήδες πιτσιρικάδες οι οποίοι κρατούσαν ένα πανό που έγραφε «Ξυπόλητο Τάγμα». Η διήγηση του Νίκου Κατσιώτη, συγκλόνισε τον Τάλλας κι αποφάσισε να κάνει το «Ξυπόλητο Τάγμα» ταινία. Το 1952, ο Γκρεγκ Τάλλας έρχεται στην Ελλάδα και με την περιορισμένη οικονομική υποστήριξη ενός άλλου Ελληνοαμερικανού, ξενοδόχου στο Λος Άντζελες, του Πέτρου Μπουντούρη, άρχισε να γυρίζει την ταινία « Το Ξυπόλητο Τάγμα». Ο Νίκος Κατσιώτης έγραψε το σενάριο, ενώ την μουσική έγραψε ο Μίκης Θεοδωράκης (η πρώτη του για κινηματογραφική ταινία), με εκτέλεση από την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών (υπό την διεύθυνση τού ιδίου). Η θαυμάσια φωτογραφία ήταν του Μιχάλη Γαζιάδη.

Ο Γκρεγκ Τάλλας αποθαρρημένος από την υποτυπώδη κινηματογραφία της Ελλάδας της εποχής, σκέφτηκε αρχικά να γυρίσει την ταινία στη Νάπολη, πόλη που θεωρούσε πως είχε μια περίεργη ομοιότητα, το ίδιο άρωμα, με τη Θεσσαλονίκη. Αλλά πάλι κάτι τον έτρωγε.

Κι έτσι ήρθε στην Ελλάδα και γύρισε την ταινία στη Θεσσαλονίκη σε φυσικούς χώρους. Μόνο τη σκηνή της «μαύρης αγοράς» γύρισε για καθαρά πρακτικούς λόγους στην Αθήνα, στην περιοχή των Φυλακών Αβέρωφ, όπου και λειτουργούσε πραγματικά η μαύρη αγορά στα χρόνια της Γερμανικής Κατοχής.

Χρησιμοποίησε μόνο δύο επαγγελματίες ηθοποιούς, τον Νίκο Φέρμα και τη Μαρία Κωστή. Όλοι οι άλλοι που έπαιξαν στην ταινία ήσαν ερασιτέχνες. Τα 63 από τα 66 παιδιά που πήραν μέρος στα γυρίσματα, ο Γκρεγκ Τάλλας τα πήρε από αναμορφωτήρια της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης.

Η μηχανή λήψης ήταν του 1924 και χρησιμοποιήθηκαν μόνο 6 προβολείς για τον φωτισμό. Το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα της ταινίας -σε συνδυασμό με τις συνθήκες παραγωγής- ήταν μια μεγάλη έκπληξη στην Αμερική. Δεν μπορούσαν να πιστέψουν ότι αυτή η ταινία γυρίστηκε με τόσο λίγα τεχνικά μέσα. Για παράδειγμα, ο φωνολήπτης της Κολούμπια ήταν αδύνατο να πιστέψει πως αυτή η ταινία γυρίστηκε βουβή και πως είχαν επιτευχθεί τόσο άψογοι συγχρονισμοί στο ντουμπλάρισμα της ηχητικής μπάντας στην Ελλάδα!

Το αρνητικό της ταινίας είχε χαθεί και χάρη στις προσπάθειες του διευθυντή της Ταινιοθήκης της Ελλάδας, Θόδωρου Αδαμόπουλου που εντόπισε δύο κόπιες

προβολής σε καλή κατάσταση, δημιουργήθηκε, μετά από χρονοβόρες και πολυδάπανες διαδικασίες, ένα καινούργιο αρνητικό της ταινίας.

Το «Ξυπόλυτο Τάγμα» ήταν η πρώτη ελληνική ταινία που κατόρθωσε να βραβευτεί σε διεθνές φεστιβάλ. Πήρε το 1955 το πρώτο βραβείο («Χρυσή Δάφνη»), στο Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Εδιμβούργου.

Πηγές

+

myfilm.gr | rizospastis.gr